

Інформаційні та інноваційні технології в забезпеченні й організації освітнього процесу: тези доповідей і наукових повідомлень учасників ІХ конференції школи педагогічної майстерності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. – Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2015. – 102 с.

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2015

впливу на студентів. Передумовою такого професійного і ефективного мовлення викладача є володіння технікою мовлення. Під технікою мовлення розуміють уміння викладача володіти голосом, інтонувати свій виступ та управляти аудиторією. Техніка мовлення – складний феномен і складний процес. Компоненти техніки мовлення – голос, дикція, темп, інтонація – виконують важливі функції і створюють імідж викладача, виявляють його емоційний стан і психічну індивідуальність, впливають на позитивне сприйняття викладача студентами і колегами.

Належне місце серед елементів техніки мовлення посідають позавербальні прийоми – міміка і жести як додаткові засоби виразності мовної діяльності викладача. Для становлення мовленнєвої культури викладача велике значення має оволодіння різними мовленнєвими стилями – науковим, офіційно-діловим, публіцистичним, художнім, розмовним. Відповідний стиль мови існує для забезпечення ефективного спілкування.

Таким чином, для успішної педагогічної діяльності викладачу вищого навчального закладу необхідні: досконале володіння мовою, її виразними можливостями, систематичне вдосконалення техніки і культури мовлення, педагогічна майстерність та позитивний імідж.

І. В. Зіноватна, канд. юрид. наук, асист.

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ІЗ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Стратегічна мета реформування та модернізації вищої освіти і науки в Україні – створення ефективного інноваційного освітнього середовища у вищих навчальних закладах через упровадження найсучасніших технологій і моделей навчання, що сприятиме прогресивним нововведенням.

Соціально-економічні зміни в Україні зумовили виникнення цілої низки проблем, пов'язаних із традиційним підходом до навчання у вищій школі. При традиційному (зосередженому на вербальних методах) навчанні викладачі вищого навчального

закладу часто виступають пасивними учасниками процесу, оскільки формально сприймають інформацію, не отримують необхідної мотивації в опануванні нового матеріалу, у підвищенні свого фахового рівня. Актуальним є впровадження сучасних методів проведення практичного заняття, головними перевагами яких є орієнтація на співробітництво викладача і студента, оптимальне співвіднесення теоретичних засад і практичного закріплення фахових знань, активний самостійний пошук, творчий підхід до навчальної діяльності, створення особливої емоційної атмосфери, намагання спиратися на самооцінювання та самокритичне ставлення до рівня особистої підготовки.

При всіх змінах, яких зазнає сучасна вища школа, процес навчання як і раніше включає до себе практичні заняття, призначені для поглибленого вивчення дисципліни. Практичні заняття (грец. “*prakticos*” – діяльний) – форма навчального заняття, при якій викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно сформульованих завдань. Практичне заняття передбачає проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, вирішення завдань із їх роз’ясненням, їх перевірку, оцінювання.

Застосування наведених нижче методів, форм і прийомів навчальної роботи на практичних заняттях забезпечує надзвичайно високу ефективність навчального процесу з дисциплін гуманітарного профілю. Отже, розглянемо їх.

Ділова (рольова) гра. Цей вид є одним із найбільш популярних серед студентів, адже побудований на творчості, змагальності, колективній співпраці. Однак ефективність цього методу визначається якістю попередньої підготовки викладача і студентів. Основна мета будь-якої ділової гри полягає у створенні ситуації, максимально наближеної до реальної, в якій студент повинен виконати необхідні професійні дії, правильно застосувати набуті знання, виявити навички роботи за фахом.

Проблемний (проблемно-пошуковий) метод. Цей вид передбачає проблемний виклад матеріалу, проблемні евристичні діалоги, вправи проблемно-пошукового характеру, створення певної проблемної ситуації, організації колективного пошуку оптимального варіанта вирішення проблеми, наприклад, шляхом обговорення, “ініціативних” дій учасників тощо. На відміну від традиційних методів, що здебільшого зорієнтовані на репродукцію та закріплення знань, ці вимагають від студентів не простого відтворення інформації, а творчості, оскільки містять у своїх умовах елемент незнаного, невідомого.

“Мозковий штурм” – це метод організації спільної групової та творчої роботи в аудиторії з метою підвищити розумову активність учасників і знайти ідеї, конструктивні рішення складних проблем або нестандартних ситуацій. Він дає можливість за короткий час висловитися великій кількості студентів, що є передумовою вироблення найбільш розумного рішення.

“Сократів діалог” – у його основі лежить метод Сократа, який формує вміння грамотно ставити запитання, спрямовувати діалог, складати його алгоритм, передбачати можливі варіанти відповідей і заздалегідь готувати варіанти наступних ланцюжків запитань. Метод стимулює творче (аналітичне і синтетичне) мислення, самостійний пошук відповідей, навчає логічно вибудовувати ланцюг запитань, які наближають до остаточної відповіді.

“Дерево рішень” – простий практичний спосіб виокремити переваги і недоліки різних варіантів дій, рішень тощо. Плюси і мінуси фіксуються у спеціальних таблицях, розміщених в аудиторії. Студенти підвищують свою компетентність, аналізуючи та оцінюючи альтернативні варіанти вирішення проблеми та прогножуючи наслідки кожного з них. У цьому їм допомагають робочі запитання, які формулюють як викладач, так і самі студенти. Вміння поставити правильні і чіткі запитання – запорука всебічної та об’єктивної оцінки можливих варіантів рішень.

Крім розглянутих, дуже ефективними є також: дискусії із запрошенням фахівців; публічні виступи на задану тему

(імпровізація); тренування вміння реконструювати перебіг подій шляхом допиту очевидця (реконструкція); цільове спостереження за якимось процесом задля виявлення його відповідності бажаному результату або заданим параметрам (моніторинг); аналіз і діагностика ситуації; тлумачення (в усіх його різновидах) та коментування (правових норм, подій тощо); оцінка (або самооцінка) дій учасників; аналіз помилок, колізій, казусів та ін.

Таким чином, створення інноваційного науково-освітнього середовища у вищій школі передбачає якісне оновлення змісту і форм навчання через органічне поєднання навчальної і науково-дослідницької роботи, теорії і практики, класичних методів викладання й інноваційних, широкої та фундаментальної підготовки фахівців і вузькопрофільної спеціалізації, що дозволить забезпечити універсальність, багатоплановість, гнучкість та ефективність сучасного навчального процесу.

А. Є. Іванова, канд. юрид. наук, асист.

ПРОБЛЕМИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Процес переходу від індустріального до інформаційного світового суспільства, а також соціально-економічні зміни, що відбуваються в Україні, вимагають суттєвих перетворень у багатьох сферах діяльності держави. Зокрема, це стосується і реформування освіти. Постає проблема забезпечення розвитку освіти на основі нових прогресивних концепцій, запровадження в навчально-виховний процес новітніх педагогічних технологій та науково-методичних досягнень, створення нової системи інформаційного забезпечення освіти. В інформаційному суспільстві освіта має носити випереджальний характер та бути спроможна забезпечити постійно зростаючі вимоги до якості та доступності великих верств населення до отримання знань. Тому поява дистанційної освіти не випадкова, це закономірний етап розвитку та адаптації освіти до сучасних умов.